

L' ART DEL PAGÉS

SECCIO D' AGRICULTURA PRACTICA.

L' ácit fosforich y l' adob de la terra pera 'l blat.

La época de las sembras de tardor s' acosta: los pagesos que regoneixen com nosaltres la necessitat d' acreixer los rendiments á fi de poder lluytar contra 'l baix preu dels cereals, se preocupan de la tria dels adobs complementaris dels fems d' estable. Solicitats per tot arreu pels fabricants d' adobs minerals, molts d' élls se troban indecisos pera escullir, y 'ls hi serán útils algunas indicacions precisas sobre la naturalesa dels adobs minerals per blat; aquestas ratllas, donchs, anirán destinadas á resumir l' estat de nostres coneixements experimentals sobre l' ús y la acció dels adobs fosfatats.

Una cullita de vinticinch quintars de blat per hectárea, objectiu realisable en bonas condicions de terra y de conreu, s' emporta de la terra, comprenenhi la palla, prop de 30 kilógs. d' ácit fosfórich. En las terras de mitjana calitat, que contenen de 0.10 á 0.15 per cent d' aquesta substancia, l' augment de 250 á 300 kilos d' un adob que porti de 14 á 15 per cent d' ácit fosfórich es prou pera obtenir un rendiment de 25 quintars.

La qüestió que 's presenta al pagés, resolt á fer aquesta bestreta á la terra, es la següent: ¿En quina forma es preferible introduhir l' ácit-fosfórich en la terra? ¿En l' estat soluble en l' aygua (superfosfat) ó be en l' estat de fosfat precipitat) insoluble en l' aygua y soluble en lo citrat d' amoniách) ó be, finalment, en estat de fosfat natural insoluble, en pols fina (copulitas, fosforitas, etc.? Lo valor *diner* d' aquestas diferentas

formas varien en límits prou grans y havent d' entrar sempre en compte 'l punt de vista económic en las operacions de conreu, lo punt capital que ha de resóldres, consisteix en establir lo valor agrícola relatiu d' aquestas diverses materias fertilizants. Algunas observacions prèvias sobre la manera de nutrició de las plantas en lo que atany al ácid fosfóric nos permetrán entrar de plé. ab mes claretat, en lo paper dels diferents adobs fosfatats que introduhim artificialment en la terra.

L' ácid fosfóric existeix sempre en las terras no afemadas (boscós, pradas, pastura,) en estat completament insoluble en l' aygua; fosfat tribásich de cals, fosfat de ferro, fosfat d' alumina. No obstant y aquesta insolubilitat, los vegetals mercés á la aciditat de sos suchs interiors que circulan en las arrels, assimilan l' ácid fosfóric solit, disolventlo al través de la envoltura de sas arrelletas.

Fisiológicament parlant, fora de tota teoria y de tota hipòtesis, trovém, donchs, que 'ls fosfats insolubles de la terra penetran en lo vegetal y 'l nudreixen. Sabém, á més, que 'ls fosfats en dissolució, posats en contacte ab la terra, passen de nou molt aviat al estat de combinació insoluble, transformantlos ràpidament la cals, lo ferro ó la alumina en fosfats inatacables per l' aygua. Relacionant aquets dos fets, ó sia insolubilitat dels fosfats naturals de la terra y retorn ràpid dels fosfats solubles á tal estat, desde 'l moment que s' introduheixen en la terra, resulta com á conseqüència que 'ls vegetals van á cercar en la terra los seus materials fosfatats en l' estat insoluble. ¿Com es, donchs, que sovint s' atribueixi mes valor al superfosfat, es á dir, als adobs fosfatats qual ácid ha sigut prèviament convertit en soluble en l' aygua per la acció del ácid sulfúric sobre la primera materia? ¿Es fundada aquesta opinió, absoluta ó relativament? En altres termes: ¿deu recorre 'l pagés al superfosfat preferintlo als fosfats insolubles, y consentir en pagar duas ó tres vegadas mes car l' ácid fosfóric, segons en quin estat se trobi?

Das paraulas avans sobre 'ls fosfats de comers. Los adobs fosfatats, exempts de azóe que la industria ofereix avuy á la agricultura, poden classificar-se tots en las tres següents categories:

- 1.ª Superfosfats
- 2.ª Fosfats precipitats en bibásichs
- 3.ª Fosfats tribásichs ó fosfats naturals reduhits á pols.

Los superfosfats resultan del tractament dels fosfats naturals ó del fosfat dels ossos per l' ácid sulfúrich que posa en llibertat l' ácid fosfórich y 'l fá soluble en l' aygua.

Los fosfats precipitats consisteixen en fosfat de cals convertit en soluble, després precipitat per medi d' aygua de cals al estat de fosfat á dos equivalents de base, soluble en un reactiu particular, lo citrat d' amoniach.

Per últim, los fosfats tribássichs no son altra cosa que fosfats naturals, insolubles, reduhits á pols molt fina per una acció mecànica. La intervenció dels ácids necessaria pera la obtenció dels dos primers grupos de fosfats, fa pujar, naturalment, lo seu preu de cost. En los superfosfats lo kilógram d' ácid fosfórich se paga avuy á 65 y 70 céntims per cap mes baix; en los fosfats naturals, en pols fina, val no mes que de 20 á 25 céntims. Lo fosfat intermediari (fosfat precipitat) se ven, si fá ó no fá al mateix preu que 'l superfosfat d' igual riquesa en ácid fosfórich.

Impressions d' un viticultor del Panadés

La Escola de Agricultura de Montpellier.

Amich Director:

Lo departament del Herol es de tots los de Fransa el que mes adelantat está en la reconstitució de sos vinyats. Segons un informe presentat per Mr. Gastón Bazile en lo Congrès internacional de agricultura, hagut fá poch en París ab motiu de la Exposició Universal, alcansan avuy ja las hectáreas replantadas allí, á la important suma de cent vint mil: mes de la meytat de las que ocupaban las antiguas vinyas.

Las plantacions que en un principi se feyan ab molta inseguritat y casi á las palpentas, avuy las fan aquélls pagesos ab las millors condicions. Las varietats son conegudas; lo que requereixan y lo que las perjudica sapigut; y com los exemples de reconstitució son numerosos, es fácil adquirir la experiencia que assegura l' éxit. Pot dirse que per aquell país la época de prova ha passat, y que ja está avuy lo suficientment ensines-

trat per poder desafiar, ab l' auxili dels ceps americans, los rigors de la filoxera.

Molt han contribuït á que s' arribés tan prompte á aquest punt, los exemples y consells de homens eminents que despreciant las preocupacions de los que no creyan en lo que no encertaban á esplicarse, formant una especie de partit pera desacreditar, no coneixentlas, las novas plantas que venian á regenerar la antigua vinya.

La idea de salvar la vinya á tota costa, convertí als primers en apóstols de la nova doctrina; y la fé y perseverancia, una vegada mes, coronaba ab la victoria, los esforços dels campeóns de la veritat. Entre aquestos figurará sempre en primer terme, lo conegut viticultor Mr. Gastón Bazile.

Tant aviat la idea iniciada tingué algunas probabilitats de succés, las escolas de agricultura y las corporacions oficials anaren á auxiliarla. La veritat no podia quedar postergada per l' error y á pesar de las tenebras que enfosquian las inteligencias, la llum s' obri pas: los ensaigs se multiplicaren, y donant lloch á que cada dia se comprobés la resistencia dels nous ceps á la filoxera y la possibilitat de naturalisarlos en aquell país, lo que comensá per esser un somni, arribá á constituhir una esperansa, que ab lo temps prenent cos y forma, arribá á formar una convicció, que arrelada que hi ha estat, ha fet reviurer un país agonitzant ó casi mort.

A la Escola de agricultura de Montpellier correspon un puesto honrós en la historia de la reconstitució de la vinya, y los travalls del professorat d' aquell important centre d' ensenyança, serán sempre degudament apreciats per tots los viticultors.

A l' endemá de ma arribada á Montpellier, (un dia adorno de la corona comtal de Catalunya), visitaba aquella escola, una de las principals de Fransa y potser la mes important d' Europa baix lo punt de vista de la viticultura. Los ceps americans constituheixen allí una verdadera especialitat. Las principals varietats allí s' troban: productors directes, porta empelts y los híbrids de mes poch temps creats, allí s' cultivan y allí s' ensajan.

Entre las plantacions de productors directes me sorprengué una de Jacquez feta en 1881, per sa frondosa y verda vegetació y per la exuberant cullita que portaba. Lo terreno en que está enclavada la escola hi domina la argila, y com me sorprengué

de que en éll hi prosperessin tan bé lo Jacquez sense dar la mes petita senyal de cloróssis, me feren veure en que consistia lo que era per mí una anomalia, y eran las milloras fetas en aquéll terreno que habia sigut esbancat y adobat en grossas quantitats de fems y ab residuos del carbó de pedra (*caga ferro*).

S' hi habian ensaijat las fórmulas mes acreditadas pera combatir lo *mildiu*, y era de veure, que mentras las passadas no tractadas per lo sulfat de coure, eran totas atacadas per la criptógama, las tractadas, mostraban casi totas sos pámpols verts y bonichs.

De totas las aplicacions, la que millors resultats semblava donar, era la del caldo bordalés tal qual se emplea en nostre país; després venian las solucions de verdet de coure al l per 100 y l' aygua celeste.

Altres plantacions de Jacquez vaig visitar, y entre tals, una en que cada dos passadas era podada de distinta manera. Tenia quatre anys y m' asseguraren que l' any anterior habia donat per terme mitj 13 kilos per cep.

Los Jacquez en determinats cassos y en certas terras empleats com á porta-empelts van molt bé. Uns que habian sigut empelts en 1887 d' Alicante Henri Bouschet no podian esser mes hermosos y mes carregats de rahims de lo que eran. Lo mildiu apenas s' hi habia desarrollat; lo que confirmaba la propietat que té aquesta planta de resistir á la malaltia dita.

Los Othellos, Herbemonts, Cuningham, St. Salvadors y demás productors directes, no ocupan en los terrenos d' aquell siti, la extensió dels Jacquez.

Las diferents varietats de porta-empelts que allí 's troban son numerosas: Riparias, Rupestris, Solonis, Cordifolias, Berlangieri, etc., degudament classificats, tots poden visitarse. De totas las Riparias, las preferidas son las *Portalis* ó Glorias de Montpellier, que 's confondrían facilmente ab las *Grans Gloires*, si los pámpols de las primeras no fossin molt mes grossos y desarrollats; també son molt apreciadas, com algunas varietats de las Tomentosas. Dels Rupestris, los mes estimats son los Martin, Gauzin, y Fortwort á causa de la inmunitat filoxérica de que gosan y per esser los que mes gran desarrollo alcansan. Moltas coleccions de híbrids també 's cultivan en aquéll centre, y per cert, que alguns dels creats per los Srs. Millardet y de Grasset, se destacaban per sa verdor entre mitx de molts altres porta empelts que la cloróssis los tenia mitj abatuts.

No m' entretindré en descriure tot lo que conté aquell lloch d' ensenyansa, ahont lo viticultor estudiós hi trobará tot lo que puga convenirli: lo que si faré avans de acabar la present carta, recordar als viticultors que 'n materia d' empelts lo que allí s' usa ab preferencia á tot altre, es el de tascó fet ab la ajuda d' un bon ganivet ben esmolat, no concedint cap importancia á las eynas y máquinas que pera fer aquella important operació s' han inventat. Despres de lo dit empelt, lo preferit es l' inglés.

Recordant aquestas ensenyansas y las que tindrem ocasió en las sucesivas cartas de dar á coneixe, que la experiencia ha fet aprendre á aquells viticultors, ab bona voluntat y un xich de treball, arribarem al fi de la jornada que la filoxera nos obliga á percorrer.

Aixís ho espera son amich affm.

RAFAEL MIR.

(De *La Comarca del Noya*)

SECCIÓ DE VARIETATS.

BOTIQUÍ CASULÁ (*)

È

instruccions pera son ús y bon régimen.

(Continuació.)

Los medis recomanats pera produhir calor á una determinada part del cos, poden ser varios: entre 'ls mes principals y de mes utilitat son, los *calorífichs de ampolla, de arena y de rajola*.

Lo de la *ampolla* consisteix en omplir de aygua bullenta una ampolla de vidre ben resistant, ab la precaució de tirar l' aygua de poch, en poch, á fi de evitar sa ruptura: també pot ferse omplintla d' aygua freda y posantla dins de una olla ab aygua, posantho tot al foch fins que bulli: se tapa; s' embolica ab bayeta y 's coloca á la part que 's desitja.

Aquest procediment adoleix del defecte de poguer ocasionar danys de consideració en lo desgraciat cas de trencarse la ampolla una vegada al costat del malalt.

(*) Vegis lo número 388.

Lo de *arena* no té los inconveniens d' aquell y 's pot substituir ab ventatja.

Consisteix en omplir sachs petits de arena ben calenta, pera lo que deurá rentarse la arena de que 's disposi, á fi de separar totas las impuritats que per lo foch podrian descompondres, se posa una lleugera capa de la mateixa sobre una planxa de ferro que estiga sobre un foch ben encés, y 's retira la arena sustituintla per altré quan sia ben calenta.

Lo de *rajol* s' usa casi únicament pera las extremitats, y consisteix en calentar á foch directe un ó mes rajols, que se embolicarán ab bayeta y 's posarán en contacte de la part que 's desitji: si 's tracta de calentar la planta dels peus, se posarán un poch inclinats á fi de que aquella pugui descansarhi bé.

Además de dits medis calorífichs, se emplean també, los draps calents, perfumats ab lo fum que produheixen al cremar vegetals aromátichs ó altres agents medicinals.

Tal es l' ús práctic de dits medis, que creyém podernos dispensar de detallar quan ab ditas operacions se refereix

Y per fi, prescindim de la descripció d' altres aparatos é instruments y atés lo caràcter de la obra 'ns ocuparém, encare que lleugerament dels *enfermers* y de las *observacions*, que deuen practicar, pera bon régimen del facultatiu, quants cuydin un malalt.

Enfermers.—(1) Reben aqueix nom, los destinats á cuydar, ja sia de dia ó de nit, á un malalt.

A part de las condicions de honradés y conciencia que deuen tenir los enfermers, com tot individu de qualsevol altre classe, es condició precisa 'l que sían poch escrupulosos, sens traspasar los límits d' aqueixa paraula, poch enrahonadors sobre tot ab lo malalt ó personas que intervingan al cuarto del mateix, puix que acostuma á ser l' oido de aquell molt mes sensible que en estat normal, molt nets, y particularment los de nit, poch dormilons, y en lo dormir gens roncadors y de fácil despertar, essent de molta utilitat 'l que posseheixin algun coneixement médech.

(Continuará.)

---

(1) Per mes que reconeixém que aqueixa paraula es un galicismo, la hem adoptat aquí per esser molt corrent en la llengua catalana familiar. é igual advertencia fem pera molts altres que ja per sa popularitat ó mes fácil comprensió, figuran en aqueixa obreta.

CALENDARI DEL VINICULTOR

SEPTEMBRE

Com los vins del any passat que han resistit sens contratemps las calors del estiu 's poden considerar fora de perill, ya no es necessari tenirhi ab élls tan cuydado y vigilancia com en los mesos anteriors, pero 'l recomplir y donar sofrisus es sempre convenient, á mes, recomaném que á ser possible aquets vins estigan separats y aislats dels nous en fermentació, encare que aquesta sia lleugera.

En las comarcas hont s' acosta la berema, recomaném que 's comensi per graduar lo such resultant dels rahims en la mateixa vinya y de la manera que queda ja indicada en Agost.

Avans d' ocuparnos de la berema creyém convenient dir quatre paraulas referents á la fermentació, overta, tancada ó mixta. La fermentació oberta la considerém funesta per la facilitat ab que s' avinagra la rapa ó barret al trovarse en contacte del ayre, per lo cual lo vinicultor está obligat á vigilar constantment los cups plens y á trasvalsar lo ví sens perdre temps aixís que acaba la fermentació tumultuosa, distrayent sa atenció y activitat que en certs moments hauria d' aplicar á altres treballs mes perentoris.

La fermentació tancada no te cap d' aquestos inconvenients puix com la capa d' ácid carbónich no pot ser arrastrada per las corrents d' ayre que sempre hi ha en los cups, aquet no arriba al barret y per lo tant es difícil que s' alteri la capa.

(Continuará)